

Veteriner Hekimlikte Kullanılan Tıbbi Bitkiler

Kabak (*Cucurbita pepo* L.)

Diğer isimler:

Balkabağı, Sakızkabağı.

Aile:

Kabakgiller (*Cucurbitaceae*).

Kullanılan kısım

Tohumları/ekirdekleri (Semen cucurbitae peponi)

Anabileşenler

- Kabak çekirdeğinde:
 - Amino asitler (%0.2-0.7 kukurbitin)
 - Kukurbitasin (tetrasiklik triterpen türevi)
 - Müsilaj
 - Steroidler (%01)
 - Steroller (%0.5; 24-alkilsteroller “ δ -5-steroller, “ δ -7-steroller”)
 - β -Sitosterol
 - Sabit yağ (%40-60; linoleik asit, oleik asit)

Etki

- Antelmintik (askarid, şeritler gibi; kukurbitasin)
- İdrar söktürücü
- Prostat tümörleri (I-II. dönemlerde) ve iyi huylu büyümesi
- Yangı ve yükseltgenmeyi önler

Kullanılma/Doz

- Daha ziyade kurt ve şeritleri uzaklaştırmak için kullanılır.
- Kabuğu soyulduktan sonra toz haline getirilmiş tohum veya çekirdeklerden köpeklerde 30-100 g'ı bal veya süte katılarak aç iken uygulanır; bundan 60 dk sonra sürgüt verilerek parazitler uzaklaştırılır.

Kadıntuzluğu (*Berberis vulgaris* L.)

Diğer isimler:

Amberparis, Dikenüzümü, Karamukağacı, Sarıağaç, Sarıçalı.

Aile:

Kadıntuzluğugiller (*Berberidaceae*).

Dağılım:

Karadeniz (Kastamonu, Samsun gibi), Trakya ve İstanbul civarında yaygın şekilde bulunur.

Kullanılan kısım

Kök kabuğu (*Cortex berberidis radices*)

Meyveler (*Fructus berberidis*)

Yaprak (*Folium berberidis*)

Anabileşenler

- Köklerde;
 - İzokuinolin alkaloidler (berberin 'umbellatin', berbamin, kolumbamin, oksiakantin, palmatin, yatrorrhizin gibi)
 - Müsilaj
 - Reçineli bileşikler
- Meyvelerde;
 - Askorbik asit
 - Elma ve limon asitleri
 - Kauçuk
 - Pektin
- Yaprak ve çiçeklerde;
 - Alkaloidler (berberin gibi)

Etki

- Berberin çok yönlü etkileri olan bir maddedir.
 - Bağırsaklarda sıvı toplanmasını,
 - Bakteriyel enterotoksin şekillenmesini,
 - Düz kas spazmını,
 - İyon salgılanmasını,
 - Kalpte fibrilasyonu,
 - Trombositlerin kümeleşmesini önler.
- Kalbe etkisi Sınıf-III atım düzensizliğini önleyen ilaçlara benzer; AP süresi ve refraktör dönemi uzatır.
- Safra ve bilirubin salgılanmasını artırır.
- Antelmintik etki (askaridler için) oluşturur.
- AkE etkinliğini engeller.
- Adrenerjik reseptör antagonisti etkilidir.

Kaktüs (*Selenicereus grandiflorus* L.)

Diğer isimler:

Kaynanadili. *Cactus grandiflorus* L./*Cereus grandiflorus* (L.) Miller

Aile:

Kaktüsgiller (*Cactaceae*).

Anabileşenler

- Yapraklarda;
 - Betasiyaninler
 - Flavonol glikozidler (%1.5)
 - Flavonol glikozidlerin başlıcaları (diğer isimleri ile birlikte)
 - Hiperin (hiperosid, kuersetin-3 β -D-galaktopiranosid)
 - Grandiflorin (kaempferol-3 β -L-arabinosid)
 - İzorhamnetin-3-o- β -(ksilosil)-rutinosid
 - İzorhamnetin-3-o- β -(galaktosil)-rutinosid
 - Kaempferitin (kaempferol-3,7-o-dirhamnosid)
 - Kaktisin (%0.02; izorhamnetin-3 β -galaktosid)
 - Narcissin (%0.05; likorin, izorhamnetin-3 β -rutinosid)
 - Rutin (rutosid, kuersetin-3-rutinosid)
- Bitkinin gövde kısmında da benzer flavonoidlerle birlikte;
 - N-metiltiramin
 - N,N-dimetiltiramin (hordenin) gibi aminler
 - Tiramin (kuru esasa göre %0.3) bulunur.
- Bitkinin tüm kısımlarında;
 - Mumlar
 - Mukus
 - Reçineli glikozidler
 - Yağlar

Etki

- Bitkide bulunan maddeler kalbi ve omurilikteki motor sinirleri uyarır, kan basıncını yükseltir.
- Uyarıcı etkilerinin yapısındaki tiramin vb maddelerden (dolaylı etkili sempatomimetikler) ileri geldiği sanılmaktadır; yalnız, bu maddeler herhangi bir etki oluşturabilecek miktarlarda bitkide bulunmaz.
- İçerdiği Flavonoidler;
 - Damarların geçirgenliğini azaltır ve dayanıklılığını artırır.
 - Kan basıncını düşürür.
 - Kalpte atım düzensizliklerini düzeltir

Karabiber (*Piper nigrum* L.)

Diğer isimler:

Pipera nigra L.

Aile:

Karabibergiller (*Piperaceae*).

Dağılım:

Hindistan ve Doğu Hint adalarında yetişir.

Kullanılan kısım

Meyveler (Fructus piperis nigri; olgunlaşmadan önce toplanıp kurutur)

Bunlar keskin kokulu, yakıcı ve acı lezzetlidir

Anabileşenler

- Acı maddeler
 - Alkaloid (%5-9 piperin)
 - Nişasta
 - Reçine
 - Uçucu maddeler
- Acılığı, içerdiği piperin ve reçineden, kokusu ise uçucu yağlardan ileri gelir.

Etki

- Acı bir maddedir.
- Damar daraltıcıdır.
- Solunum yollarını daraltır.
- Sindirim kanalının boşalmasını geciktirir.
- Vanilloid reseptör agonistidir.

Kullanılma/Doz

- Afrodisyak
- İştah açıcı
- Sindirimi kolaylaştırıcı

- Bol, hap, macun ve infüzyon şeklinde;
 - At ve sığır: 5-25 g
 - Koyun: 2-5 g
 - Köpek: 0.3-0.5 g

Karahardal (*Brassica nigra* (L.) Koch.)

Diğer isimler:

Eşekhardalı, Eşekturpu, Siyahhardal. *Sinapis nigra* L.

Aile:

Hardalgiller (*Brassicaceae/Cruciferae*).

Tanım:

Sarı çiçekli, yıllık, otsu bir bitkidir.

Dağılım:

Anadolu, Avrupa ve İran'da rastlanır.

Benzer türler:

Brassica cretica Lam., *B.elongata* Ehrh., *B.napus* L. var. *esculenta* DC., *B.oleracea* L. var. *capitata* L., *B.oleracea* L. var. *botrytis* L., *B.rapa* L., *B.rapa* var. *esculenta* G.G.

Kullanılan kısım

- Tohum (*Semen sinapis nigrae*, Mustard seed)
- Yağ (*Oleum sinapis*; Hardal yağı)
- Yakı (*Carta sinapisata*)

- Ağustos-Eylül ayları arasında toplanır. 0.5-1 mm çapında, esmer-kırmızı-siyahımsı-gri renkte, küre şeklinde tanelerdir.
- Bütün halde kokusuzdur; ezilince özel hardal kokusu yayar; tadı önce yavan, sonra keskindir.

Etki

- İçerdiği Allilizotiyosiyanat son derece irkiltici ve antimikrobiyel etkili bir maddedir.
- Deri yoluyla uygulandığında;
 - İrkilti, batıcı ağrı ve yangıya
 - Kan akımının artmasına
 - Uzun süre maruz kalındığında da yara ve ülsere yol açar.

Karakafesotu (*Symphytum officinale* L.)

Diğer isimler:

Mayasilotu. *S. asperum* Lepech., *S. tuberosum* L.

Aile:

Hodangiller (*Boraginaceae*).

Dağılım:

Ülkemizde Bursa ve Trabzon-Zigana dağında yetişir.

Kullanılan kısım

Kök (*Radix symphyti*)

Rizom (*Rhizoma symphyti*)

Yapraklar (*Folia symphyti*)

Etki

- Ağrı kesici
- Hafif sürgün önleyici
- Mide koruyucu
- Yangı önleyici
- Yara iyileşmesini hızlandırıcı (bu etkisi özellikle allantoin ve rosmarinik asitle ilgili)
- Yumuşatıcı etkileri vardır.

- Glikoalkaloidler MSS'ni baskılar.
- Litospermik asit hipofizden gonadotropinlerin salıverilmesini önler.

Karanfil (*Syzygium aromaticum* (L.) Merr et Perry)

Diğer isimler:

Eugenia caryophyllus Thunb./*E.aromatica* (L.) Baill, *Caryophyllus aromaticus* L./*Jambosa caryophyllus* (Spreng.) Nied./*Myrtus caryophyllus* Spreng.

Aile:

Mersingiller (*Myrtaceae*).

Dağılım:

Molluk adaları, Zengibar ve çevresindeki adalarda yetiştirilir.

Kullanılan kısım

Çiçek tomurcuklar (Flores caryophylli)

Yağ (Clove oil)

Etki

- Hoş kokulu-rahatlatıcı
 - Ağrı kesici
 - Antihistaminik
 - Antimikrobyal (bakteri, mantar, virüs gibi)
 - Antiseptik
 - Karaciğer koruyucu
 - Spazm çözücü
 - Yükseltgenmeyi önleyici etkileri vardır.
- Diş hekimliğinde diş tedavisi sırasında bu etkilerinden yararlanılır.
- COX ve LOX etkinliğini önler.
 - Trombositlerin kümeleşmesini güçlü bir şekilde engeller.
 - Öjenol asetat ve metilöjenol tripsinin etkisini güçlendirir.
 - Karanfil yağı Bal arısında *Bacillus larvae* (Amerikan yavruçürüklüğü) ve *Ascosphaera apis* (kireç hastalığı) üremesini-gelişmesini engeller.
 - Karanfil yağı balıklar (Alabalık yavruları gibi) için iyi bir anesteziiktir; 40-60 ppm (40-60 mg/L) öjenol anesteziye genellikle hızlı giriş ve çıkış sağlar.

Karayılanotu (*Actaea racemosa* L.)

Diğer isimler:

Cimic, Karayılankökü, Yılankökü. *Cimicifuga racemosa* (L.) Nutt.

Aile:

Kurtboğangiller (*Ranunculaceae*).

Kullanılan kısım

Kökler (Rhizoma racemosae)

Bazı ülkelerde **Remifemin tablet** ismi ile ticarete sunulmuştur; her tablette 20 mg kök karşılığı 1 mg 26-deoksiaketin isimli etkin madde bulunur.

Etki

- Triterpen bileşikler, alkaloidler, izoferulik asit ve salisilik asit etkili maddelerin başlıcalarıdır.
 - Triterpen bileşikler;
 - LH saliverilmesini baskılar ve östrojenik reseptörleri bloke eder (özellikle uzun süreyle kullanılması halinde)
 - Kolesterolu düşürür
 - Hipotalamus-hipofiz sistemini etkilerler; üreme, sinir, kalp-damar sistemiyle ilgili birçok ikincil etkiye yol açarlar.
 - İzoflavonoidler (formonenetin gibi)
 - Uterusta östrojen reseptörlerini yarışmalı olarak engeller.
- Yangı önleyici,
- Öksürük kesici,
- Yatıştırıcı,
- Kolesterol düşürücü,
- Adet kanamasını uyarıcı etkileri de vardır.

Kargabüken (*Strychnos toxifera* L.)

Diğer isimler:

Kargagözü. *Strychnos nux-vomica* L.

Aile:

Yasemingiller (*Loganiaceae*).

Dağılım:

Hindistan, Güneydoğu Asya ve Kuzey Avustralya'da yetişir.

Kullanılan kısım

Tentür (Teint.de noix vomique)

Tohum (Semen strychni)

Toz (Poudre de noix vomique)

Anabileşenler

- Tohumlarda (meyve)
 - Alkaloidler (%2-5)
 - Glikozid (loganin)
 - Sabit yağ
- Alkaloidlerin %1.2'si striknin, %1.6'sı brusin oluşturur; 12-hidroksistriknin ve 15-hidroksistriknin de vardır.
- Tohumların alkolik özütü %16, tentürü de %0.25 alkaloid içerir.
- Striknin preparatlarının birbirine eşdeğeri şöyledir:
- 100 mg toz=16 mg özüt=1000 mg tentür; bunlar 2.5 mg toplam alkaloid içerir.

Etki

- Cinsel gücü artırıcı
- İştah açıcı
- Kuvvet verici

Kullanılma/Doz

- Acı lezzetinden dolayı kargabüken tükürük salgısını artırmak
- İştahı teşvik etmek
- Sindirimi kolaylaştırmak
- Sinir sistemini uyarmak amacıyla kullanılır.
- Kargabüken tohumunu veya tozunu %3 içeren preparatı rumen tembelliklerinde 2-7 gün süreyle
 - Sığır: 100 g (yani 3 g tohum)
 - Koyun ve keçi: 12.5 g
 - Sütten kesilmiş buzağı: 15 g
 - Sütten kesilmiş kuzu: 5 g
- Tentür
 - At ve sığır: 16-32 ml
 - Koyun ve keçi: 1-4 ml

Karniyarikotu (*Plantago psyllium* L.)

Diğer isimler:

Sinirliot. *P.scabra* Moench/*P.arenaria* Waldst. et Kit.

Aile:

Sinirliotgiller (*Plantaginaceae*).

Benzer türler:

P.afra L., *P.ovata* Forskal.

Tanım:

Yaprak ve gövdesi tüylü, yıllık, otsu bir bitkidir.

Dağılım:

Ülkemizde birçok yerde (Trakya, İstanbul, Batı Anadolu, Nif dağı, Gaziantep, Adana gibi) bulunur.

Kullanılan kısım

Tohumlar (Semen psyllii, Semen plantaginis)

Meyveler olgunlaştıkları zaman toplanır ve tohumları alınır.

Etki

- Sindirim kanalı için yumuşatıcı
- Sürgüt
- Sindirim kanalında suyla temasa geldiğinde suyu emerek şişer (jelatinimsi kitle); kütle artırıcı sürgüt olarak etkir.
- Sürgüt etkisi 12-24 saatte başlar; 2-3 günde doruk değerine çıkar; 3-4 günden fazla sürebilir.
- Atlarda kum sancısında çok etkilidir; kumun bir araya toplanmasına ve kayganlaştırılarak çıkarılmasında çok etkilidir.

Kediotu (*Valeriana officinalis* L.)

Diğer isimler:

Çobankamışı, Şifalikediotu.

Aile:

Kediotugiller (*Valerianaceae*).

Tanım:

Beyaz çiçekli, çok yıllık, otsu bir bitkidir.

Dağılım:

Uludağ, Kayseri-Alidağ, Bayburt-Erzurum arasında rastlanır. Dünya'da 200, Türkiye'de 10 dolayında Kediotu bitkisi vardır.

Kullanılan kısım

Kök (*Radix valerianae*)

Rizom (*Rhizoma valerianae*)

Yağ (*Oleum valerianae*)

Etki

- Çırpınma önleyici
- izgili kas gevşetici
- Spazm çözücü
- Yatıştırıcı/uyku doğurucu
- Yatıştırıcı/uyku doğurucu/spazm çözücü etkilerine GABAerjik sinirlerin aracılık ettiği (GABAA-R'lerin uyarılması, sinaps aralığından GABA geri alımının engellenmesi, GABA metabolizmasının önlenmesi gibi) sanılmaktadır; valepotriatlar, valeryanik asit ve uçucu yağdaki maddeler bu reseptörleri etkiler.
- MSS üzerinde barbitürat-benzeri etkisi de vardır.
- Bileşimindeki lignan yapılı madde (hidroksipinoresinol) benzodiazepin reseptörlerine bağlanır.
- MSS'ne etkisi valepotriatlar ve yağda bulunan seskuiterpenlerden ileri geldiği sanılmaktadır. Valepotriatlar ve seskuiterpenleri içermeyen sulu özütleri (GABA içerir) tranklizan/endişe giderici, yatıştırıcı/uyku doğurucu etki oluşturur.
- Valepotriatlar OSS üzerinde yatıştırıcı etkilidir.

Kırmızıbiber (*Capsicum annuum* L.)

Diğer isimler:

Hintbiberi, Türkbiberi.

Aile:

Patlıcangiller (*Solanaceae*).

Benzer türler:

C.frutescens L.

Kullanılan kısım

Kurutulmuş meyveler (*Capsicum*, *Fructus capsici*)

Oleo-reçine (*Capsicum oleoresin*)

Anabileşenler

- Kuru meyvelerde:
 - %0.3-1 kapsaisinoidler bulunur
 - %63-77 kapsaisin (8-metil-n-vanilil-6-nonenamid)
 - %20-32 dihidrokapsaisin
 - %1-8 nor-dihidrokapsaisin
 - Az miktarda diğer kapsaisin türevleri
- Flavonoidler
- Askorbik asit (kuru biberde 95-150 mg/100 g)
- Karotenoidler (%0.3-0.8)
- Sabit yağlar
- Uçucu yağ ürünü (125'den çok)
- Kırmızı biber oleo-reçinesi genellikle %1.5'lidir; <%8'den az olmamak üzere kapsaisin içerir.

Etki

- Kapsaisin veya dihidrokapsaisin son derece acıdır; 16 milyon katı seyreltildiğinde bile acılığı hissedilir; biber gibi acı terimi bu özelliği ile ilgilidir.
- Deri yoluyla >%1 preparatları son derece irkilticidir.
- Kapsaisin kullananların önemli bir kısmında (>%40) yanma ve batıcı acı oluşur; ama, tekrarlanarak kullanıldığında 3 günde bunlar azalır ve kaybolurlar.
- Dışarıdan deriye uygulandığında, kızarıklığa ve kanın deriye hücum etmesine yol açar; deride ılıklik, batıcı veya yanma duyusu/hissi algılanır.
- Bu etki iki aşamalı olarak ortaya çıkar.
- Başlangıçtaki kısa süreli etki yerel olarak özellikle P-maddesinin saliverilmesini artırmasıyla (deriyi kontrol eden miyelinsiz C-tipi sinirlerde bulunur) ilgilidir ve birkaç saat devam eder.
- Bunu, ağrılı uyarılara sinir uçlarının duyarlılığının azaldığı (taşifilaksi-hızlı direnç) ikinci aşama izler; bu etki ise birkaç saat-birkaç hafta (2-4 hafta) sürer.

- Sinir uçlarını uzun süreyle uyuşturur; böylece, yerel anestezi ve ağrı kesici etki oluşturur.
- Ağızdan verildiğinde ise; iştah açıcı/karminativ etkilidir; tükürük salgısını artırır, sindirimi kolaylaştırır, terlemeye yol açar.
- Ülsere karşı koruyucu etkilidir; bu etkisini kan akımını artırarak ve mide mukozasının yenilenmesini hızlandırarak oluşturduğu sanılmaktadır.
- Bitki tohumlarında bulunan kapsisidinler antibakteriel etki oluştururlar.
- Kapsaisin köpek, kuş, geyik, tarla faresi, tavşan, sincap gibi hayvanlar için kovucu/kaçırtıcı olarak da kullanılır.

Kimyon (*Carum carvi* L.)

Diğer isimler:

Ermenikimyonu, Frenkkimyonu. *Apium carvi* Cr.

Aile:

Maydanozgiller (*Apiaceae/Umbelliferae*).

Benzer türler:

Carum caucasicum (M.B.) Boiss., *Carum copticum* Bent. et Hooker f., *C.meifolium* (Bieb.) Boiss., *C.multiflorum* (S.S.) Boiss.

Tanım:

Beyaz-pembe çiçekli, çok yıllık, otsu bitkidir.

Dağılım:

Doğu Anadolu'da çayırlarda yabani olarak rastlanır; Marmara bölgesinde kültürü yapılır.

Kullanılan kısım

Meyveler (*Fructus carvi*)

Meyve yağı (*Oleum carvi*)

Meyveler esmer, parlak sarımsı-esmer renkte, 4-6 mm uzunluğunda tanelerdir.

Etki

- İdrar söktürücü
- Karminatif
- Sindirimi kolaylaştırıcı
- Terletici
- Uyarıcı
- İçerdiği Karvon, bakteri (*B.subtilis*, *Ps.aeruginosa* gibi) ve mantarlara (*As.niger*, *C.albicans*, deri mantarları gibi) karşı etkilidir.

Kipriotu (*Echinacea angustifolia* DC., *E.purpurea* (L.) Moench, *E.pallida* Nutt)

Aile:

Bileşikgiller (*Asteraceae/Compositae*).

Tanım:

E.purpurea Alkipriotu, *E.angustifolia* Pembekipriotu, *E.pallida* Solukkipriotu diye bilinir.

Kullanılan kısım

Topraküstü kısımlar (*Echinasia herba*)

Kökler (*Echinacea radix*)

Kökler Sonbahar veya erken İlkbaharda; çiçek ve sürgünler çiçeklenme döneminin hemen başlangıcında toplanır.

Etki

- Ağrı kesici ve yangı önleyici
 - Antimikrobiyel (bakteri ve mantarlar için)
 - Bağışıklık sistemini uyarır
 - Gaz söktürücü
 - Kan temizleyici
 - Yara iyileřtirici
 - Yerel anestezi
-
- Bağışıklık sisteminin uyarır ve güçlendirir; bitkinin ve bitki özütünün yağda çözünen kısımları makrofajların fagositik, suda-çözünen polisakkaridler hücrel bağışıklığı uyarır; sitokinlerin ve TNF'un saliverilmesini hızlandırır.
 - Tümoral oluşumlara ilk tepkiyi veren özellikle doğal katil hücrelerin (NK hücreler) sayısını 2.5 katına kadar artırır (kemik iliği ve dalağı etkileyerek); böylece, kendiliğinden gelişen tümörlere karşı sürekli yararlı ve koruyucu etki oluşturur. Bu durum lösemi gibi kanserlerde de görülür.

- Fibroblastları uyararak ve hiyaluronidazın etkinliğini engelleyerek dokuların iyileşmesini ve onarılmasını hızlandırır.
- Bitkinin köklerinde fazla miktarda inulin vardır; bu madde enfeksiyon alanına alyuvarların hareketini hızlandırır, bakteri, virüs ve diğer mikroorganizmalara karşı savaşı kolaylaştırır.
- Bitki özsuyu ekonazol ile karşılaştırılabilecek ölçüde *Candida albicans* üzerinde etkilidir.
- Akut ve kronik bakteriyel ve viral hastalıklar, sepsisemi (antibiyotiklerle birlikte sinerjistik etki); dışarıdan ve içeriden ağrılı deri, kulak, yara enfeksiyonları, yılan, sinek ısırılmaları, ülserli tümörlerde etkilidir.

İstenmeyen etki/Uyarı

- Kipriotuna tahammül iyidir.
- Arasına sindirim kanalı rahatsızlığı, dilde uyuşma hissi ve baş ağrısı görülebilir.
- Alerji, astım, atopi, HIV/AIDS, multiple skleroz, verem, bağışıklık hastalıkları, romatizması olanlar bitkiden uzak durmalıdır.
- Ayrıca, 2 haftadan daha uzun süreyle kullanılmaması önerilir.

Etkileşme

- CYP3A4 substratı olan ilaçların (diltiazem, doksorubisin, fentanil, imipiramin, ketokonazol, klomipramin, kortikosteroidler, ondansetron, siklosporin, takrolimus, vinblastin, vinkristin gibi) metabolizmasını değiştirir.

Koka (*Erythroxylum coca* L.)

Aile:

Kokaağacığıller (*Erythroxylaceae*).

Benzer türler:

E.recurrens, *E.steyermarkii*, *E.truxillense*.

Dağılım:

Güney Amerika'da (Peru, Bolivya gibi) yetişen bitkilerdir.

Kullanılan kısım

Yapraklar (Folia cocae)

Anabileşenler

- Yapraklarda:
 - Kokain (0.7-2.5; benzoilmetilekgonin); bunun %40-50'si (-)-kokain
- Kokada sinnamonilkokain, tropokokain, metilekgonin, izotropilkokain, kokaisin, α -truksillin, β -truksillin, çok az miktarda nikotin gibi maddeler de bulunur.
- Kokain, ekgonin (amino alkol) ve benzoik asit esteridir.
- 1800'lü yıllarda kokalı içecekler çok içilir hale gelmiştir.
- Bunlardan birisi olan Coca-Cola, koka (kokain içerir) ve kola (kafein içerir) özütü esasına dayanmaktadır; 1906'da bu içecekten koka çıkarılmıştır.

Etki

- Kokain yerel anesteziiktir
- Alışma yapar; enfiye şeklinde veya deri-altı enjeksiyonla kullanılır.
- Kokain alanlarda önce kendisini iyi hissetme hali, hayal görme, sonra baskı ve moral bozukluğu oluşur.

Kullanılma/Doz

- Güney Amerika yerlileri tarafından çok eskiden beri koka yaprağı çiğneme şeklinde açlık ve susuzluğu gidermek için kullanılmıştır.
- İçeriden tonik; dışarıdan yerel anesteziik amaçla kullanılır.
 - Akışkan özüt
 - At ve sığır: 30-120 g
 - Koyun ve domuz: 15-30 g

Kurtpençesi (*Polygonum bistorta* L.)

Diğer isimler:

Çıyanotu, Yılankökü.

Aile:

Karabuğdaygiller (*Polygonaceae*).

Benzer türler:

Ülkemizde birçok *Polygonum* türü bitki vardır; bazıları: *P.alpestre* C.A.Meyer, *P.alpinum* All., *P.aviculare* L. (Çobandeğneği, Kadımalak, Kuşekmeği), *P.cognatum* Meissn. (Madımak, Çobanekmeği), *P.hdropiper* L. (Subiberi), *P.orientale* L. (Hanımsalladı)

Tanım:

Koyu-açıp pembe çiçekli, çok yıllık, otsu bir bitkidir.

Dağılım:

Uludağ, Ilgaz dağı, Trabzon-Zigana dağlarında rastlanır.

Kullanılan kısım

Toprakaltı kısımlar (*Rhizoma bistortae*)

Otsu kısımlar (*Herbae bistortae*)

Anabileşenler

- Antrakuinon türevleri
- Glikoz
- Kırmızı boya maddesi
- Nişasta
- Tanen (%15-20)

Etki

- Antiseptik, İdrar artırıcı, Kabız yapıcı

Kullanılma/Doz

- Kan kesici
- Kuvvetlendirici
- Sürgün önleyici
 - Akışkan özüt
 - At ve sığır: 15-30 g
 - Koyun ve domuz: 4-8 g
 - İnsanlarda dekoksasyon (%3) şeklinde günde 4-5 bardak miktarda içilir.

Küçükhindistancevizi (*Myristica fragrans* Houtt.)

Diğer isimler:

Miskcevizi

Aile:

Mersingiller (*Myrtaceae*)

Tanım:

Kışın yapraklarını dökmeyen bir ağaçtır.

Kullanılan kısım

Ceviz çekirdeğini örten özlü kısmı (Besbase, Macis)

Tohumlar (*Semen myristicae*)

Uçucu yağ (*Oleum aethereum myristicae*)

Yağ (*Oleum myristicae*)

Etki

- Çırpınma yapıcı
- Halusinojenik
- Narkotik etkileri vardır.
- Bu etkiler özellikle miristisin ile ilgilidir.

- Antimikrobiel etkilidir.
- Araşidonik asiti engelleyerek trombositlerin kümeleşmesini ve pıhtı oluşmasını teşvik eder.
- Tromboksan sentezini önler.

- Drog'u:
 - Antiseptik
 - Gaz söktürücü
 - İştah açıcı amaçlarla kullanılır.

Küçükkantarón (*Erythraea centaurium* Pers.)

Diğer isimler:

Kantarion, Kırmızıkantaron. *Centaurium erythraea* Rafn.

Aile:

Kızılkantarongiller (*Gentianaceae*).

Tanım:

Tüm kısımları acı, kırmızı çiçekli, iki yıllık, otsu bir bitkidir.

Dağılım:

Ülkemizde yaygın şekilde (İstanbul, Trakya, Uludağ, Zonguldak, Sinop, Giresun, Rize, Amasya, Erzincan, Adana gibi) bulunur.

Kullanılan kısım

- Topraküstü kısımlar (*Herbae centaurei*)
 - Topraküstü kısımlar çiçek açma zamanında toplanır; küçük demetler halinde bağlanır ve gölgede kurutulur.

Anabileşenler

- Acı maddeler (iridoid glikozidler; eritrosentaurin, jensiyopikrin, swerosid, swertiamarin gibi)
- Tanen
- Uçucu yağ
- Valeryanik asit
- Zamk

Etki

- Ağrı kesici
- İştah açıcı
- Kolinergik-muskarinik reseptörleri uyarır (tükürük ve mide salgısını artırır)
- Sindirim kolaylaştırıcı
- Yangı önleyici